

SEXUALMORAL, LIGESTILLING OG KVINDESYN NATIONALT OG GLOBALT

HISTORIE B/A NIVEAU

**OPERA
TION
DAGS
VÆRK**

Indholdsfortegnelse:

Introduktion til lærervejledning.....	3
Formål og kernestof	
Undervisningsforløbets opbygning	
Undervisningsportalen	
Modul 1: Sædelighedsfejden - kvindesyn og seksualmoral i Danmark.....	5
Modul 2: Kvindesyn og seksualmoral i Danmark 2.....	10
Modul 3: Kvindesyn i Etiopien.....	14
Modul 4: Ulighed mellem kønnene i globalt perspektiv i dag?.....	17

Introduktion til lærervejledning

Kære lærer

Du sidder med historiedelen af Operation Dagsværks undervisningsmateriale. Dette materiale er produceret af Operation Dagsværk som en del af årets oplysningskampagne. I 2021 samler eleverne på ungdomsuddannelser ind til et projekt til fordel for sexarbejdere i Etiopien, for at give dem mulighed for uddannelse i deres rettigheder, seksuelle sundhed samt styrke deres organisering og fællesskab. Alt sammen tiltag da mange sexarbejdere lever med stigmatisering og i ensomhed. Projektet laves i samarbejde med organisationen Sex og Samfund. Til denne kampagne er der produceret undervisningsmateriale i samfundsfag og historie. Gennem inddragelse af undervisningsmaterialet bidrager du til at eleverne bliver oplyst om seksuelle rettigheder og ligestilling. Eleverne vil derfor være oplyste inden mulig deltagelse på dagsværkdagen 3. november 2021. Denne lærervejledning kan inspirere dig til et spændende undervisningsforløb i historie. Du kan i denne lærervejledning finde modul planlægning, formål og kernestof og desuden vil der være henvisninger til det materiale der bliver brugt.

Faglige mål (STX og HF)

I dette undervisningsforløb kommer man omkring følgende faglige mål:

- analysere på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne
- reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid samt over mennesket som historieskabt og historieskabende

Kernestof (STX og HF)

I dette undervisningsforløb kommer man omkring følgende kernestof:

- Politiske og sociale revolutioner
- Demokrati, menneskerettigheder og ligestilling i nationalt og globalt perspektiv

Undervisningsforløbets opbygning

Forløbet består af 4 moduler af 90 min. I hvert modul vil der være kilder som der arbejdes med. Modulerne kan anvendes alene, men modulerne er sat i den rækkefølge der er mest relevant og hvor modulerne supplerer hinanden bedst. Hvert modul vil have en introduktion hvor formålet beskrives. Til hvert modul vil der være en eller flere kilder som eleverne arbejder med. Modul 1 handler om sædelighedsfejden og debatten omkring seksualmoral i slut 1800-tallet. Modulet lægger op til modul 2 som handler om kvindesyn og seksualmoral i samme tidsperiode. I modul 3 bliver fokus på årets projektland Etiopien hvor der vil blive arbejdet med kvindesyn i Etiopien i dag. I 4. og sidste modul vil der være et globalt perspektiv på ulighed mellem kønnene i dag. I dette modul vil der blive arbejdet med FNs 5.verdensmål.

Undervisningsportalen

På undervisningsportalen på Operation Dagsværks hjemmeside: <https://undervisning.od.dk/undervisning/etiopien> kan du finde og downloade elevkompendiet til de enkelte moduler. Derinde findes ligeledes supplerende materiale til modulerne i form af links til videoer og podcast, som er frit tilgængelig på nettet. Besøg også vores undervisningsportal for at få inspiration til andre forløb også.

Modul 1:

Sædelighedsfejden og seksualmoral i Danmark del 1

Formål: Eleverne opnår viden om sædelighedsfejden og debatten omkring seksualmoral. Dette modul er 1 ud af 2 med en dansk vinkel. Med et blik på hvordan debatten har været omkring seksualmoral i Danmark starter undervisningsforløbet lokalt inden det bliver globalt. Modul 1 ligger desuden op til modul 2 hvor arbejdet med seksualmoral fortsætter og dermed er der skabt en tråd mellem modul 1 og 2.

Teori: Modulet handler om sædelighedsfejden (1883-1887) og fokuserer på den offentlige debat mellem Elisabeth Grundtvig og Georg Brandes i 1887

Nøgleord: Sædelighedsfejden, 1800-tallet, seksualmoral, køn, kvindesyn, ligestilling,

Materiale til modulet:

Sædelighedsfejden generelt:

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/saedelighedsfejden/>

Kilde 1 "Nutidens sædelige Lighedskrav" (Elisabeth Grundtvig):

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/elisabeth-grundtvig-nutidens-saedelige-lighedskrav-1887/>

Kilde 2 "Engle", Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (1), juli 1887

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/engle-georg-brandes-svar-til-elisabeth-grundtvig-juli-1887/>

Kilde 3 "Det ottende Bud". Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (2), juli 1887:

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/det-ottende-bud-georg-brandes-svar-til-elisabeth-grundtvig-2-juli-1887/>

Kilde 4 "En sidste Udluftning", Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (3), juli 1887

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/en-sidste-udluftning-georg-brandes-svar-til-elisabeth-grundtvig-3-juli-1887/>

Modulopbygning

1. Intro (5 min) - eleverne introduceres til modulet og emnet
- Læsning og gennemgang af tekst om sædelighedsfejden (10 min) - eleverne læser den generelle tekst om sædelighedsfejden og gennemgår i plenum
 - gruppearbejde med kilde (40 min) - eleverne arbejder i grupper med hver deres kilde (kilde 1, 2, 3 og 4)
 - kildekritik fælles (20 min) - der er derefter kildekritik af kilderne fælles ud fra fælles spørgsmål:
 1. Hvilken periode foregår kilden i?
 2. Hvilke *begivenheder* har indtruffet i samtiden, som kan have betydning for kildens form og indhold?
 3. Hvorfor er kilderne skrevet?
 - opsamling (15 min) - opsamling på modulet

Arbejdsspørgsmål:

Kilde 1 "Nutidens sædelige Lighedskrav" (Elisabeth Grundtvig):

- Hvad starter Elisabeth Grundtvig med artiklen?
- Redegør for Elisabeth Grundtvigs holdninger (hele teksten)
- Hvordan er kilden opbygget / hvordan argumenteres?
- Hvad menes der med Elisabeth Grundtvigs "et sædeligt lighedskrav"
- Analyser følgende tekstuddrag: *"Ja, her er Svaret forskjelligt, her staar baade i Danmark, Norge og Sverige Mand mod Mand og Parti mod Parti, og nu er Striden saa stærk og Sindene saa opfyldte af den, at det er paa Tiden for os Kvinder at prøve os selv og finde ud, hvad det er, vi trænger til, og hvad det er, vi vil, og tale ud og sige det. Selv om det er pinligt for os at tale, saa er det dog endnu pinligere at tie stille og lade Mændene alene - eller saa godt som alene - forhandle om vor Natur og vore Drifter og vore Længsler. Har vi end ingen Stemme, naar det gjælder vor Bys Anliggender eller Styrelsen af vort Land^[3], saa har vi dog baade Stemme og Myndighed, naar der er Tale om at fastslaa en ny Opfattelse af vort Væsen og dets inderste Trang og ny Former for vor Livsførelse. Og lad os bruge den Stemme og den Magt, vi har. Lad os sige: Det er sandt, og det er Løgn, det vil vi, og det vil vi ikke; det er for os Lykke og det Ulykke."*
- Diskuter om der stadigvæk i dag findes en ide om en særlig natur for mænd og kvinder?

Kilde 2 "Engle", Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (1), juli 1887

- Hvad er forskellen på Kulturkvinderne og Kultur mændene?
- Redegør for Englenes egenskaber ifølge Brandes?
- Hvordan er kilden opbygget / hvordan argumenteres?

- Analyser følgende tekstuddrag:

“Man skønner straks, at der her er set paa Kønsforskellen med et hartad [6] overmenneskeligt Blik. Overfor det, som her er dunkelt, maa det gælde, at Englenes Tanker er ikke vore Tanker. Men man tror at skimte noget. Og naar det hedder, at Manden har sin Styrke i fysisk Kønsdrift (hvad er fysisk Kønsdrift?), saa maa man ikke indvende, at det er en trist Monsieur, som har sin Styrke i den. Det Hele er, naar det opfattes med Velvilje, klart: Manden er udadreagerende, Kvinden indaddragende, Mandens Kønsdrift sanselig, Kvindens sjælelig. Forstaa det, hvo som kan. Men symmetrisk og stilfuldt er det.”

- Hvorfor blander Georg Brandes sig i debatten?
- hvorfor underskriver Brandes sig i andet navn og hvad betyder det for kildens troværdighed?

Kilde 3 "Det ottende Bud". Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (2), juli 1887:

- Hvem kaldte man for fruentimmere?
- hvad er kønsdrift?
- Hvordan er kilden opbygget / hvordan argumenteres?

- analyser følgende tekstuddrag - *“Driftlivet er og bliver Jordbunden for Fantasiens og Skønhedens Blomst, ikke mindre end for giftige og stinkende Vækster. Købes aandelige Fortrin stundom for dyrt med et Offer af Renhed og Uskyld, saa kan den virkelige Renhed ikke mindre end den blot tilsyneladende ogsaa købes for dyrt, naar den medfører tærende Savn og al Goldhedens og de kvalte Længsels Indskrænkethed.”*
- Diskuter følgende udsagn fra Georg Brandes: *“Om denne Lighed hedder det derpaa til Læserens Forundring, at den kan naaes ad to Veje: “Kvinderne kan blive som Mænd, og Mændene kan blive som Kvinder.”*
- diskuter hvorvidt man kan se tidsånden i denne artikel - udover det sproglige, hvordan kan man så se at dette er skrevet i 1887 og ikke i 2021?

Kilde 4 "En sidste Udluftning", Georg Brandes' svar til Elisabeth Grundtvig (3), juli 1887

- Hvordan vil tilstanden blive ifølge Brandes hvis man fulgte Fristerens ønsker?
- Hvordan beskriver Brandes samfundet?
- Hvordan er kilden opbygget / hvordan argumenteres?
- analyser hvorfor Brandes inddrager andre nordiske lande? Hvordan virker det?
- diskuter de nordiske landes syn (i teksten) på seksualmoral?

- diskuter hvorvidt Brandes holdninger ville blive opfattet som gammeldags i dag?

Modul 2:

Kvindesyn og seksualmoral i Danmark del 2

Formål: Eleverne arbejder med kvindesyn, seksualmoral og ligestilling. Eleverne arbejder med uddrag af bogen “om foranstaltningerne mod Veneriske Sygdomme” af Sophus Engelsted og opnår den vej igennem yderligere viden omkring kvindesyn og seksualmoral og ligestilling. Med diskussionsøvelsen til sidst i modulet laves der en overgang til modul 3.

Teori: Dette modul kommer omkring kvinder og mænd i 100 år og kvinders valgret. Dette modul arbejder også med kilden “om foranstaltningerne mod Veneriske Sygdomme” (1861) af Sophus Engelsted. Nøgleord: sexarbejde, seksualmoral, kvindesyn

Materiale til modulet: Video om kvinder og mænd i 100 år:

<https://www.youtube.com/watch?v=-ejXcplNc6Q>

Video om kvinders valgret i 100 år:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZGZiFUo4k9M&t=2s>

Uddrag af bogen “om foranstaltningerne mod Veneriske Sygdomme(1861) af Sophus Engelsted:

<https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/sophus-engelsted-om-foranstaltningerne-mod-udbredelsen-af-veneriske-sygdomme-1861/>

Modulopbygning:

- Start med en intro + se videoerne om ligestilling mellem kvinder og mænd igennem 100 år. Efterfølgende snakker de om dem i plenum ud fra nedenstående spørgsmål. (15 min)
 - a, Hvordan har det ændret på kvinders position og muligheder at de i dag i gennemsnit får 2,4 børn frem for 4?
 - b, Hvilke betydning tænker i at kvinders valgret har haft på kvindesynet efterfølgende?
 - c, Hvilke sammenhæng ser I mellem synet på kvinders seksualmoral og deres position i samfundet i slut 1800-tallet?

- kildekritik af Sophus Engelsted kilden (15 min) kildekritik fælles af Sophus Engelsted kilden som eleverne har læst inden modulet

- Gruppearbejde med arbejdsspørgsmål + opsamling af gruppearbejde (40 min) - eleverne arbejder i grupper med arbejdsspørgsmål og bagefter er der opsamling af svar på arbejdsspørgsmål. Der samles op på spørgsmålet: *“Hvorfor er kilden interessant for os i dag, og hvad kan vi bruge den til for at forstå kvindesyn og ligestilling i dag?”*

- Diskussionsøvelse (20 min) - Der “optegnes” en linje på gulvet. I den ene ende er man meget enig med et udsagn og i den anden end helt uenig. Læreren kommer efterfølgende med forskellige udsagn, hvoraf eleverne skal stille sig på linjen i forhold til deres holdning.
Eksempler på udsagn:
 1. Jeg er enig med abolitionisterne omkring sexarbejde dengang
 2. Der findes en natur hos mænd og kvinder som er forskellige
 3. Kvinders valgret er den vigtigste historisk begivenhed i kvinders ret til lige muligheder
 4. Debatten om ligestilling mellem kønnene er lige så vigtig i dag som dengang

5. Kvindesynet er i dag markant anderledes end i og omkring sædelighedsfejden
6. Skal der fortsat arbejdes for ligestilling mellem kønnene i dag?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvem var Sophus Engelsted? Hvorfor var han vigtig?
- Hvilken position grundlagde Sophus Engelsted? Hvad mente denne position?
- Hvad mente abolitionisterne om sexarbejde?
- Analyser Sophus Engelsteds syn på kvinder og mænd ift sexarbejde
- Analyser følgende tekstuddrag: *“Men til en saadan Forandring er der endnu ingen Udsigt; foreløbig, indtil Opdragelsen er kommet i et bedre Spor og indtil Frugterne deraf ere blevne kjendelige i det sociale Liv, maae vi tage Forholdene saaledes som de foreligge; uagtet vi maae erkjende, at det i mange Tilfælde er Mændene, der er det egentlige Ophav til Prostitutionen og dens uundgaaelige Følger, og at det i alle Tilfælde er dem, der holde den vedlige, fordi de ikke ansee det for en Skam at optræde som Kjøbere af hvad, der aldrig burde være Gjenstand for Salg, og at det ikke mindre er dem, end Fruentimmerne, som bidrage til at udbrede en af dens værste materielle Følger: de veneriske Sygdomme, nødes vi dog til - naar Resultatet af Undersøgelserne skal være direkte praktiske Foranstaltninger - for Øieblikket saagodtsom at see bort fra Mændenes Virksomhed, og næsten udelukkende at henvende vor Opmærksomhed paa Fruentimmerne, fordi de ere de eneste, som under vore nuværende Samfundsforhold kunne underkastes nogen Kontrol.”*

- Diskuter følgende tekstuddrag - hvad er det centrale i denne udtalelse? bruger han positivt eller negativt ladede ord eller stærke/svage ord?: *“Ved en alvorlig Undersøgelse af Aarsagerne til Prostitutionen og den dermed uundgaaelig følgende Udbredelse af veneriske Sygdomme, maa man vistnok komme til det Resultat, at det er med stor Uret, at man isærdeleshed og saagodtsom udelukkende pleier at ansee Kvinden for den skyldige (11), og betragter Mandens Virksomhed ved denne Handling som Noget, der følger med og under alle Omstændigheder ikke har stor Betydning. Denne Opfattelse er ensidig og uretfærdig.”*
- Ville Sophus Engelsteds holdninger kunne accepteres i dag?

Modul 3:

Kvindesyn i Etiopien

Formål: Eleverne får introduktion til og får en grundviden omkring kvindesynet og ligestilling i Etiopien i dag. Refleksionsøvelsen til sidst vil fungere som en overgang til modul 4.

Teori: I dette modul handler det om Etiopiens præsident Sahle-Work Zewde. Eleverne starter med en øvelse hvor de får viden om Etiopien. Eleverne bliver introduceret til hende gennem en introtekst og der er fokus på et interview, Etiopiens præsident Sahle-Work Zewde har lavet med France24.

Nøgleord: Feminisme, ligestilling, normer, Østafrika, Etiopien

Materiale til modulet:

lektie: Eleverne har lyttet til 1.afsnit af "Ret til sikkert sexarbejde": podcasten kan findes på od.dk

introtekst:

https://www.aljazeera.com/news/2018/10/25/sahle-work-zewde-named-ethiopias-first-female-president?fbclid=IwAR2FwE4leOc7JCfrvKv5tDEtPKVdLB5bwLK_fxixXc2clzepGe0hr5QyyHw

Interview: https://www.youtube.com/watch?v=yQ1iHLquy_A

Podcast "Ret til sikkert sexarbejde" (od.dk)

Modulopbygning

- intro + paropgave (10 min) - introduktion til modulet, derefter paropgave hvor eleverne skal finde en række informationer om Etiopien. Arket findes i elevkompendium modul 3.
- læse tekst om Etiopiens præsident + interview med hende (15 min) - eleverne læser en tekst om præsident om Sahle-Work Zewde og ser interview med hende
- refleksionsøvelse med podcast (45 min) - eleverne 2.afsnit af ODs egen podcast "Ret til sikkert sexarbejde". Derefter reflekterer de over det kvindesyn der bliver præsenteret i lydbidden og udsagnet af Sewit Tadesse:

"...But that's not really the reality, the reality is our society is very gendered. Our society is very patriarchal. Feminism as a movement has not been able to take roots due to a lot of social, political and economic issues in the country..."

Opfølgende spørgsmål podcasten

- Hvilket kvindesyn er på spil i Etiopien?
- Er kvindesynet anderledes i Danmark?
- Hvordan kan kvindesynet ændre sig?

Arbejdsspørgsmål:

- hvilken type kilde er der tale om? er der noget særligt ved denne type kilde? Hvornår kan vi kalde noget en "kilde" i historiebrug?
- Hvad er Præsident Sahle-Work Zewdes definition af en feminist?

- Hvilke tiltag foreslår Præsident Sahle-Work Zewde ift ligestilling?
- Analyser dette udsnit af videoen: 2:12-3:23 - hvad er det centrale?
- Diskuter Sahle-Work Zewdes syn på ligestilling
- Diskuter hvorvidt det er vigtigt for Etiopien at deres præsident blander sig i ligestillingsdebatten? - har hendes rolle i samfundet noget at sige?
- Hvad er kildens tendens?

Modul 4:

Ulighed mellem kønnene i globalt perspektiv i dag

Formål: Eleverne får en introduktion til FN´s verdensmål 5 og arbejder i modulet med det, både i plenum og i mindre grupper. Modulet vil fungere som en oplagt afslutning på historieforløbet ifm. årets projekt da FN opererer globalt og FN´s verdensmål er tiltænkt hele verden og ikke få udvalgte lande. Dermed kommer eleverne også til at arbejde med både et dansk perspektiv, etiopisk perspektiv og et globalt perspektiv.

Arbejdsspørgsmål: Eleverne arbejder i grupper med hver deres delmål og tilhørende indikatorer. Desuden vil der indgå en diskussionsøvelse i modulet.

Teori: Dette modul handler om FN´s verdensmål 5. Eleverne får introduktion gennem video og introtekst til FN´s verdensmål 5 i plenum og arbejder derefter videre med delmål og indikatorer i mindre grupper. Der vil desuden indgå en diskussionsøvelse i modulet. Nøgleord: FN, FN´s verdensmål, delmål og indikatorer

Materiale til modulet:

Video: "Hvordan fungerer FN?" fra verdensmaalene.dk

- o https://www.youtube.com/watch?v=IPO14DI-c_g&t=33s

FN´s 5 verdensmål side:

<https://www.verdensmaalene.dk/maal/5>

- Video: Verdensmål 5: Ligestilling mellem kønnene
 - o <https://www.youtube.com/watch?v=fZOX6iy8iCs>

- Tekst: Verdensmål 5 og dets delmål:
 - <https://www.verdensmaalene.dk/maal/5>

Modulopbygning:

- intro (5 min) - eleverne introduceres til modulet
- video + infoside om FN's verdensmål 5 (15 min) - eleverne ser video om FN's verdensmål 5 og læser en infoside om FN's verdensmål 5.
- Eleverne deles op i mindre grupper og efter at have set videoen læser eleverne sammen om verdensmål 5 og målets delmål. Herefter skal eleverne i gruppen prioritere de delmål de synes er mest relevant i henholdsvis i en dansk og global kontekst. I elevkompendiet til modul 4 findes et skema til at løse denne opgave. (30 min)
- Diskussionsøvelse i grupper (20 min) - Modulet afsluttes med en refleksionsøvelse. Eleverne snakker først i par om følgende spørgsmål og derefter i plenum. (20 min)
 1. hvilken form for ulighed mellem kønnene kan man opleve i forskellige lande?
 2. Er ligestilling mellem kønnene den største udfordring i dag? Hvorfor eller hvorfor ikke?
 3. Hvilke store udfordringer synes du verden står overfor i dag?
 4. Hvilken opgave synes du er FN's vigtigste opgave?
 5. Hvem tænker du skal løse nogle af de udfordringer verden står overfor i dag